



พะยูนกับการตัดสินใจของเกษตรกรที่เลือกจะปลูก



หลักการและเหตุผล

ไม้พะยูนมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงในตลาด จึงทำให้เกิดความต้องการมาก เนื่องจากเป็นไม้ที่มีเนื้อแข็ง สีสันและลวดลายไม่มีความสวยงาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม้พะยูนเป็นที่ต้องการของตลาดการค้าไม้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย เมื่อความต้องการสูงขึ้นทำให้ราคาของไม้พะยูนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เป็นเหตุให้มีกลุ่มคนพยายามที่จะลักลอบตัดไม้ในป่าธรรมชาติเพื่อการค้าแบบผิดกฎหมาย ทำให้สถานการณ์ไม้พะยูนในประเทศไทยซึ่งถือเป็นแหล่งไม้พะยูนแหล่งสุดท้ายของโลก ย่ำแย่ลงอย่างมาก การปลูกไม้พะยูนเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการลดลงของไม้พะยูนในป่า เนื่องจากการปลูกจะเป็นการสร้างไม้พะยูนขึ้นมาใหม่ และถ้ามีการจัดการที่ดีจะส่งผลให้ได้ผลผลิตที่ต้องการในปริมาณที่มากและมีผลผลิตอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการปลูกไม้พะยูนเชิงเศรษฐกิจจึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะมีส่วนช่วยให้การอนุรักษ์และลดการตัดไม้พะยูนในธรรมชาติและจะประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างการเกษตรและป่าไม้

ที่ผ่านมาพบว่าเกษตรกรที่ปลูกสวนป่ายังมีความเข้าใจตลาดเคลื่อนกับการปลูกไม้พะยูน ส่วนใหญ่คิดว่าเมื่อปลูกแล้วไม่สามารถขออนุญาตตัดฟันได้ บางรายเข้าใจว่าพะยูนเป็นไม้ที่ห้ามปลูกหากตัดจะมีความผิด ด้วยเหตุผลเหล่านี้ จึงควรศึกษาข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านระเบียบข้อกฎหมาย การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การรับรู้ความเข้าใจและความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ปัญหาอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะ จากเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ในส่วนภูมิภาค สำนักส่งเสริมการปลูกป่าและสำนักการอนุญาตของกรมป่าไม้ รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าเศรษฐกิจทั้งที่ปลูกพะยูนและไม่ปลูกพะยูน เพื่อค้นหาถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ในทุกมิติ และรวบรวมแนวคิดและประมวลหาสาเหตุของปัญหาเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกไม้พะยูนของเกษตรกรจะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเข้าใจของเกษตรกรในการตัดสินใจปลูกไม้พะยูนและจะทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดจากความเข้าใจไม่ถูกต้องหรือตลาดเคลื่อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านกฎระเบียบต่างๆ และขั้นตอนการขออนุญาตที่ลำบาก ยุ่งยาก หากทราบถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องแล้ว จะทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้พะยูนได้เช่นเดียวกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจชนิดอื่น



ปัจจัยทางด้านสังคมและกฎหมาย

1. อายุ
2. ระดับการศึกษา
3. การขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ปลูกสวนป่าของภาครัฐ
4. ด้านนโยบายภาครัฐ
5. ด้านกฎหมาย

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

1. ด้านรายได้จากการทำการเกษตร
2. ด้านความเพียงพอของรายได้ต่อการครองชีพ
3. ด้านเทคโนโลยีการปรับปรุงพันธุ์ให้โตเร็วและทำให้เกิดแก่น

ปัจจัยทางด้านกายภาพ

1. จำนวนพื้นที่ (ที่ดิน) ที่ครอบครองทางการเกษตร
2. ลักษณะของพื้นที่ที่ครอบครอง

การตัดสินใจในการเลือกปลูกไม้พะยูน
ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกษตรกรที่เลือก
ปลูกไม้พะยูน

เกษตรกรที่เลือก
ไม่ปลูกไม้พะยูน

นำผลการศึกษามาแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้อง
เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนใน
การปลูกและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ต่อไป

สถานการณ์ไม้พะยูน

ชาวบ้านยังกลัวที่จะปลูกไม้พะยูน กลัวว่าปลูกแล้วจะตัดไม่ได้ หรือถ้าตัดแล้วจะติดคุก ตอนนี้ไม้พะยูนจากไม้มงคลก็กลับกลายเป็นไม้ที่สร้างความหวาดกลัวแก่ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง แท้จริงแล้ว ไม้พะยูนตัดได้ ขายได้ ตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย แต่ปัญหาคือ ชาวจากสื่อต่างๆ ทั้งโซเชียลมีเดีย หรือทางโทรทัศน์ ที่มีการประโคมข่าวในด้านลบของไม้พะยูน ประกอบกับกระแสของไม้พะยูน ถ้าใครไปยุ่งไปเกี่ยว แม้แต่เจ้าหน้าที่ก็จะถูกผู้บังคับบัญชาหรือสังคม มองอย่างสงสัยปนหวาดระแวง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตัดปัญหาไม่อยากรุงเกี่ยว ยิ่งทำให้มองพะยูนในด้านลบมากขึ้นไปอีก สังเกตได้จากข่าวไม้พะยูนล้มทับบ้านมาเป็นเวลานานนับเดือน เจ้าหน้าที่ก็ไม่กล้าเข้ามาจัดการ จนทำให้เจ้าหน้าที่บริหารระดับสูงต้องสั่งการตัดช่วยชาวบ้าน เรื่องนี้ดูเป็นเรื่องเล็กๆ แต่แท้จริงแล้วเป็นเรื่องใหญ่สำหรับกรมป่าไม้มาก เพราะต่อไปจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

กรมป่าไม้จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ และจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประชาสัมพันธ์ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ และทุกจังหวัดที่มีไม้พะยูนขึ้น หรือพื้นที่ที่ต้องการเพิ่มพื้นที่สวนป่าโดยการปลูกไม้พะยูน อีกหนึ่งวิธีการที่ง่ายที่สุด คือ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องสั่งการให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทุกจังหวัด ไปชี้แจงประชุมตามหมู่บ้าน ไม่ชี้แจงแค่ในระดับจังหวัด เพราะจะไม่เข้าถึงประชาชน อีกประการหนึ่งทางกระทรวงฯ ควรออกรายการทีวีแกลงข่าว หรือประกาศตามหน้าหนังสือพิมพ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชนเกี่ยวกับไม้พะยูน ให้ผู้ที่ไม่มีพะยูนในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของตนเองและได้รับอนุญาตให้ตัดแล้วออกมาแถลงข่าวประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านคลายความเข้าใจผิด

ทุกวันนี้ผู้ที่มีไม้พะยูนต้นใหญ่ๆ ในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของตนเกิดความหวาดผวา โดยไม่รู้ว่ามีใครจะมาลักลอบตัดเมื่อไหร่ เมื่อโดนตัดแล้วจะมีใครไปแจ้งความว่ารู้เห็นเป็นใจไหมหรือไม่ ผู้ปลูกไม้พะยูนก็เหมือนกับมีเงินอยู่ตรงหน้า นอกจากเอาไม่ได้ ยังอาจเสี่ยงมีเรื่องติดคุกติดตารางหรือเสียเงินอีก ไม้พะยูนอาจจะเป็นไม้ที่ชาวบ้านเรียกว่าไม้ใจรักได้ เพราะเหมาะกับใจเหมาะกับมือ เจ้าของไม่ได้ใช้ แต่ใจรักไม้ใช้ได้ ตามที่มีข่าวแทบทุกวัน ดังนั้นมาตรา 7 ใน พรบ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่กำหนดให้พะยูนเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ถ้าชาวบ้านจะเรียกมาตราใจรักคงไม่ผิด ด้วยไม่ได้ส่งเสริมชาวบ้าน แต่ส่งเสริมให้ใจรักไม้มากกว่า

